

1 RŮST A VÝVOJ DÍTĚTE	10
1.1 Sledování růstu a vývoje dětí (J. Vignerová, P. Bláha)	10
1.1.1 Úvod	10
1.1.2 Základní tělesné charakteristiky	10
1.1.3 Biologické a sociální determinanty růstu	11
1.1.4 Růstové referenční údaje	11
1.1.5 Hodnocení individuálního růstu	18
1.1.6 Hodnocení skupin populace	18
Literatura	20
1.2 Poruchy růstu dítěte (J. Lebl, H. Krásničanová)	21
1.2.1 Faktory ovlivňující růst dítěte	21
1.2.2 Růstová křivka	22
1.2.3 Sekulární trend a akcelerace růstu a zrání	22
1.2.4 Infantilní růstové období – kojenecký věk a časně dětství	22
1.2.5 Dětské růstové období	23
1.2.6 Pubertální růstové období	24
1.2.7 Sekundární pohlavní znaky	26
1.2.8 Kostní věk	27
Literatura	33
2 CHARAKTERISTIKY RŮSTU A VÝVOJE V JEDNOTLIVÝCH VÝVOJOVÝCH OBDOBÍCH	36
2.1 Přirozené potřeby dítěte a jejich uspokojování v rodině a škole (M. Havlínová)	36
2.1.1 Základní lidské potřeby	36
2.1.2 Uspokojování individuálních potřeb dítěte v rodině a škole	37
2.1.3 Potřeba osobního rozvoje v kompetentního jedince	38
2.1.4 Neuspokojené potřeby a jejich projevy u dítěte	38
2.1.5 Uspokojování potřeb dítěte ve škole	39
Literatura	40
2.2 Vývojové charakteristiky dětského a dorostového věku (D. Schneiderová)	41
2.2.1 Novorozenecké období	41
2.2.2 Kojenecké období	41
2.2.3 Batolecí období	42
2.2.4 Předškolní období	43
2.2.5 Školní období	43
2.2.6 Období dospívání	44
Literatura	44
3 RIZIKA POŠKOZENÍ ZDRAVÍ	46
3.1 Rodina a sociální prostředí ((Z. Matějček)	46
3.1.1 Úvod	46
3.1.2 Velmi mladí rodiče	46
3.1.3 Rodiče ve vyšším věku	47
3.1.4 Ztráta rodičů úmrtím	48
3.1.5 Rozvody	48
3.1.6 Druhá a další manželství	50
Literatura	50
3.2 Pediatr a jeho péče o dítě v náhradní rodinné péči (J. Lukešová, J. Woleská)	51
3.2.1 Osobnost dítěte v náhradní rodinné péči a její specifika	51
3.2.2 Náhradní rodinná péče a její formy	52
3.2.3 Náhradní rodina a její základní charakteristiky	53
3.2.4 Jak by měl zdravotník přistupovat k osvojenému dítěti a jeho nové rodině	55
Literatura	56
3.3 Zdravotní rizika v dětských zařízeních předškolního věku (H. Provazníková, M. Havlínová)	56
3.3.1 Rizika poškození zdraví v mateřské škole	56
3.3.2 Poškození emočního a sociálního vývoje	57
3.3.3 Požadavky na provoz v mateřské škole	58

3.3.4	Možnosti prevence poškození zdraví dětí v mateřské škole	58
	Literatura	59
3.4	Škola a školní zátěž (K. Provazník, M. Havlíková, H. Provazníková)	59
3.4.1	Zdroje nepřiměřené zátěže dítěte ve škole	60
3.4.2	Reakce na nepřiměřenou zátěž dítěte ve škole	61
3.4.3	Programy kompenzace a prevence důsledků nepřiměřené zátěže ve škole	62
	Literatura	63
3.5	Rizika poškození zdraví dospívajících (J. Hamanová)	63
3.5.1	Dospívající – riziková populační skupina	63
3.5.2	Rizikové chování v dospívání	63
3.5.3	Rizika ve výživě dospívajících	68
3.5.4	Rizika v oblasti infekčních chorob	68
3.5.5	Rizika, na něž by se zdravotní výchova měla také zaměřit	69
	Literatura	69
3.6	Rizika při volbě povolání a v přípravě na ně (M. Švecová)	69
3.6.1	Úloha praktického lékaře	69
3.6.2	Preventivní péče o dorost	69
3.6.3	Rizika	70
3.7	Úrazy (L. Pelech)	70
3.7.1	Úrazy jako celospolečenský problém	70
3.7.2	Úrazy dětí a mládeže	70
3.7.3	Celková úrazovost dětí v České republice	70
3.7.4	Druhy zranění	71
3.7.5	Místo úrazu	71
3.7.6	Rizikové aktivity a jejich následky	71
3.7.7	Věkové zvláštnosti a rizika	72
	Literatura	73
4	VÝŽIVA V JEDNOTLIVÝCH VĚKOVÝCH OBDOBÍCH	76
4.1	Výživa v novorozeneckém a kojeneckém věku (D. Schneidrová, M. Paulová, M. Mydlilová)	76
4.1.1	Význam přirozené výživy – kojení	76
4.1.2	Kontraindikace kojení	76
4.1.3	Podpora přirozené výživy – kojení	76
4.1.4	Technika kojení	78
4.1.5	Nemléčný příkrm u kojenců	79
4.1.6	Umělá výživa	81
	Literatura	84
4.2	Výživa dětí předškolního a školního věku (J. Rážová, T. Šoltysová)	85
4.2.1	Nutriční hodnota stravy	85
4.2.2	Stravovací návyky	87
4.2.3	Obecné zásady dětské výživy	88
4.3	Nutriční poradenství (T. Šoltysová)	88
4.3.1	Hodnocení nutriční spotřeby	88
4.3.2	Zásady dietních doporučení	89
	Literatura	89
5	INFEKČNÍ ONEMOCNĚNÍ V DĚTSKÉM A DOROSTOVÉM VĚKU	92
5.1	Infekční nemoci dětského věku ((A. M. Čelko)	92
	Literatura	92
5.2	Nejčastější infekční onemocnění dětského věku	92
5.2.1	Akutní respirační onemocnění (ARO) virového a mykoplasmatického původu	92
5.2.2	Akutní respirační onemocnění bakteriálního původu	94
5.2.3	Plané neštovice/pásový opar	95
5.2.4	Infekční mononukleóza	96
5.2.5	Akutní průjmová onemocnění	97
6	PREVENCE PORUCH ZDRAVÍ U DĚTÍ A MLÁDEŽE	100
6.1	Očkování (J. Dáňová)	100
6.1.1	Pravidelné očkování	100
6.1.2	Zvláštní očkování	101
6.1.3	Mimořádné očkování	102
6.1.4	Indikace a kontraindikace očkování	103
6.1.5	Reakce po očkování	104
	Literatura	104

6.2	Preventivní prohlídky (K. Provazník)	104
6.2.1	Obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek v oboru praktický lékař pro děti a dorost (K. Provazník)	104
6.2.2	Obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek v oboru stomatologie	106
6.2.3	Obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek v oboru gynekologie a porodnictví	106
6.2.4	Zdravotní a očkovací průkaz dítěte (J. Janda)	106
7 SPECIFICKÉ PORUCHY ZDRAVÍ U DĚTÍ A MLÁDEŽE		110
7.1	Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte (H. Provazníková, E. Vaníčková, K. Provazník)	110
7.1.1	Sexuální zneužívání (pohlavní týrání)	110
7.1.2	Citové týrání	111
7.1.3	Zanedbávání	111
7.1.4	Systémové týrání (druhotné ponižování)	111
7.1.5	Prevence a ochrana dětí před násilím	111
7.1.6	Doporučení pro lékaře	113
	Literatura	114
7.2	Juvenilní hypertenze (D. Palyzová)	114
7.2.1	Definice juvenilní hypertenze	115
7.2.2	Technika měření TK u dětí	115
7.2.3	Terapie juvenilní hypertenze	117
7.2.4	Preventivní programy KVO v dětském věku	117
7.3	Prevence problémů působených návykovými látkami u dětí a dospívajících (K. Nešpor, L. Czémy) ...	120
	Literatura	120
7.3.1	Úvod	120
7.3.2	Druhy prevence	121
7.3.3	Všeobecná prevence (u celé populace)	121
7.3.4	Selektivní prevence (u ohrožených)	123
7.3.5	Indikovaná prevence (časná intervence)	123
7.3.6	Léčba	126
	Literatura	127
7.4	Jódové zásobení u dětí a mladistvých (O. Hníková)	127
7.4.1	Význam jódu pro lidský organismus	127
7.4.2	Jódové zásobení a důsledky jeho deficitu u dětí	127
7.4.3	Požadavky na jódové zásobení u dětí	128
7.4.4	Řešení jódového deficitu u dětí a mladistvých v ČR	129
	Literatura	129
7.5	Prevence zubního kazu (E. Gojišová)	129
7.5.1	Zubní kaz – caries dentis	129
7.5.2	Objektivní a subjektivní příznaky zubního kazu	130
7.5.3	Terapie zubního kazu	130
7.5.4	Prevence zubního kazu	130
7.5.5	Časový průběh prožívání dentice	131
7.5.6	Hygiena chrupu a fluoridová prevence	131
	Literatura	133
8 PÉČE O ZDRAVÍ VYSOKOŠKOLSKÉ MLÁDEŽE		136
8.1	Zátěž vysokoškolským studiem (H. Provazníková)	136
8.2	Vysokoškolský student a jeho problémy (D. Schneidrová)	137
8.2.1	Studijní neúspěch	137
8.2.2	Zkouškový stres, zkoušková úzkost	138
8.3	Poradenství na vysokých školách (D. Schneidrová)	138
	Literatura	139